

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

"Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish" kafedrası

Ro'yxatga olindi:

№ 12

2022 yil "29" 08

"SHAHAR VA AHOLI YASHASH JOYLARINI LOYIHALASH VA QURISH ASOSLARI» FANIDAN

"5311500 – Geodeziya, kartografiya va kadastr" bakalavr ta'lim yo'nalishi uchun

I SH CH I D A S T U R

Umumiy o'quv soati	- 103
Shu jumladan:	
ma'ruza	- 28
amaliy mashg'ulotlar	- 28
laboratoriya mashg'ulotlar	-
mustaqil ta'lim soati	- 47

Qarshi – 2022 yil

Fanning ishchi o'quv dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti Kengashida ko'rib chiqilgan namunaviy o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

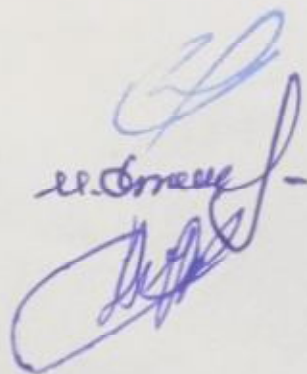
Tuzuvchi:

G'.Aliqulov - QMII "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish" kafedrasida dotsenti.

Fan sillabusi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish" kafedrasining 2022 yil 22 08 dagi 1 son yig'ilishida hamda "Geologiya va konchilik ishi" fakulteti Uslubiy Komissiyasining 2022 yil 27 08 dagi 1 son yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlangan.

Institut Uslubiy Kengashining 2022 yil 29 08 dagi 1 son yig'ilishi qarori bilan o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya etilgan.

O'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:
Fakultet uslubiy komissiyasi raisi:
Kafedra mudiri:

Sh.R.Turdiyev
M.J. G'ofirov
G'.N.Aliqulov

Kirish

Ushbu dasturda jumladan mamlakatning yanada rivojlanishi aholi turmush darajasi madaniyatini o'sishiga olib keladi. Natijada uy– joy, madaniy – maishiy, kommunal va ishlab chiqarish binolarini qurish hajmi oshadi. Yangi aholi punktlari qurish va mavjudlarini qayta qurish o'z navbatida qishloq xo'jalik korxonalarida mahsulotlarini qayta ishlaydigan katta kichik sanoat korxonalarini asosli ravishda joylashtirish va loyihalarini tuzish to'g'risida zaruriy ma'lumotlar to'plash, ularni yagona tizimga keltirish davlatimiz uchun muhim siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatga egadir. Shu bilan birga fanni o'rganish mamlakatimizdagi mavjud resurslar salohiyatini muntazam ravishda tadqiq qilish imkoniyatini yaratadi.

Fanning asosiy maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda «Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurish asoslari» fanini o'rganishdan maqsadi, aholi yashash joylaridagi tabiiy, iqtisodiy sharoitni o'rganib, ulardagi qurilish va inshootlarni joylashtirish qoidalari, me'yorlari va usullaridan foydalanib aholi punktining Bosh loyihasini tuzishni yanada samarali, maqsadli va oqilona foydalanish hamda uni har tomonlama o'rganish masalalardan hisoblanadi.

Fanning vazifasi - loyiha tuziladigan maydonni tanlash va tashkil qilish, qishloq infrastrukturasi rivojlantirish, mehnatni to'g'ri tashkil qilish, aholi turmush madaniyatini oshirish uchun sharoit yaratish kabi masalalar, qishloq xo'jalik ishlab chiqarishini va unga mos ravishda hududni tashkil qilish usullarini asoslash, yerlarining optimal o'lchamlari va tarkibini belgilash, ular rivojlanishining ustivor yo'nalishlarini tanlash, samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlash.

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

-«Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurish asoslari» fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

-mamlakat iqtisodiyotida Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurishning o'rni va ahamiyatini, xo'jaliklarda mavzu bo'yicha ish yuritish samaradorligini kompleks baholashni, uning ijtimoiy-iqtisodiy xarakterini, yerlarning optimal o'lchamlarini va iqtisodiy samaradorligini baholashni ***bilishi kerak;***

- umumxo'jalik ahamiyatiga ega obyektlarga shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurishni iqtisodiy asoslash, uning loyihalarining iqtisodiy - samaradorligini kompleks baholash, qishloq xo'jalik korxonalarini yer egaliklari va yerdan foydalanuvchilar yerlarining optimal o'lchamlarini aniqlash kabi ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurish asoslari fani tanlov fani hisoblanib 7- semestrda o'qitiladi. Dasturni amalga oshirish o'quv rejasida rejalashtirilgan umukasbiy (Topografik-kartografik chizmachilik, Kartoshunoslik, Yer kadastri) fanlaridan yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlik talab etiladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi o'rni

Respublikamizda qishloq xo'jaligida iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish va agrar sohani rivojlantirishning yo'nalishlaridan biri yer resurslaridan oqilona va samarali foydalanishni tashkil etishni mukammallashtirish hisoblanadi.

Shuning uchun Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurish asoslari fani belgilangan tadbirlarining iqtisodiy samaradorligini aniqlash, uning iqtisodiy asoslashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu fan mutaxassislik fani hisoblanib ishlab chiqarishda geodeziya, kartografiya va kadastr sohasining ajralmas bo'g'inidir.

Fanni o‘qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Talabalarning “Shahar va qishloq aholi yashash joylarini loyihalash va qurish asoslari” fanini o‘zlashtirishlari uchun o‘qitishning ilg‘or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion - pedagogik texnologiyalarini tadbiq qilish muxim ahamiyatga egadir. Fanni o‘zlashtirishda darslik, o‘quv va uslubiy qo‘llanmalar, ma’ruza matnlari, tarqatma materiallar, elektorn materiallar, virtual stenular hamda geodezik signal, markaz va reperlarning namunalari va maketlaridan foydalaniladi. Ma’ruza, amaliy va mashg‘ulot darslariga mos ravishdagi ilg‘or pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi.

Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim. Bu ta’lim o‘z mohiyatiga ko‘ra ta’lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to‘laqonli rivojlanishlarini ko‘zda tutadi. Bu esa ta’limni loyihalashtirilayotganda, albatta, ma’lum bir ta’lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog‘liq o‘qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondoshuv. Ta’lim texnologiyasi tizimning barcha belgilarini o‘zida mujassam etmog‘i lozim: jarayonning mantiqiyliqi, uning barcha bo‘g‘inlarini o‘zaro bog‘langanligi, yaxlitligi.

Dialogik yondashuv. Bu yondoshuv o‘quv munosabatlarini yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning o‘z-o‘zini faollashtirishi va o‘zo‘zini ko‘rsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Muammoli ta’lim. Ta’lim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish orqali ta’lim oluvchi faoliyatini aktivlashtirish usullaridan biri. Bunda ilmiy bilimni obyektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini, dialektik mushohadani shakllantirish va rivojlantirishni, amaliy faoliyatga ularni ijodiy tarzda qo‘llashni mustaqil ijodiy faoliyati ta’minlanadi.

Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vositalari va usullarini qo‘llash. yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini o‘quv jarayoniga qo‘llash.

O‘qitishning usullari va texnikasi. Ma’ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish), muammoli ta’lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar.

O‘qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o‘zaro o‘rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O‘qitish vositalari: o‘qitishning an’anaviy shakllari (darslik, ma’ruza matni) bilan bir qatorda – kompyuter va axborot texnologiyalari.

Monitoring va baholash: o‘quv mashg‘ulotida ham, butun kurs davomida ham o‘qitishning natijalarini rejali tarzda kuzatib borish. Kurs oxirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi.

Ma’ruza mashg‘ulotlari

T/r	Mavzular nomi	Soat
1	Aholi yashaydigan joylarning loyihasini tuzish	2
2	Aholi sonini hisoblash	2
3	Aholining uy-joyga, madaniy-maishiy va xo‘jalikning ishlab chiqarish qurilishlariga bo‘lgan talabi	2
4	Shahar va qishloq aholi yashay-digan joylar	2
5	Aholi punktidagi asosiy funksional qismlar	2
6	Tabiiy sharoitning loyiha kompozitsiyasidagi ahamiyati	2
7	Ko‘chalarni loyihalash	2
8	Maydonlar va ularga jamoa binolarini joylashtirish	2
9	Aholi yashash joylaridagi yashash uylari va ularni joylashtirish shartlari	2
10	Kvartallar, ularning turi, shakli va binolarni joylashtirish	2
11	Jamoa korxonalari uchastkalarining loyihalari	2
12	Istiroxat bogi va xiyobonlar	2
13	Yirik shoxli mollar majmuasi	2
14	Aholi punktini obodonlashtirish. Loyihaning texnikaviy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari	2

Ma’ruza mashg‘ulotlari multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada akadem guruhlar oqimi uchun o‘tiladi.

Amaliy mashg‘ulotlar.

T.R	Amaliy mashg‘ulotlar mavzulari	soat
------------	---------------------------------------	-------------

1	Aholi sonini hisoblash	2
2	Qishloq xo‘jaligidagi aholi yashaydigan joylarning asosiy qismlari va elementlarini joylashtirish shartlari	2
3	Aholi yashaydigan hududlarni tashkil qilish.	2
4	Ishlab chiqarish hududini tashkil qilish.	2
5	Ko‘chalarni loyihalash.	2
6	Jamoa maydonlarini loyihalash.	2
7	Tomorqa elementlari va ularni joylashtirish.	2
8	Madaniy-maishiy va kommunal korxonalarini joylashtirish.	2
9	Jamoa muassasalari va ularni joylashtirish.	2
10	Mavjud qishloqlar qayta qurishning o‘ziga xos xususiyatlari	2
11	Ishlab chiqarish majmualarini joylashtirish.	2
12	Yirik shoxli mollar majmuasi	2
13	Issik xonalar va paykallar xo‘jaligi va mineral ugitlarni saklash xovlisi	2
14	Aholi punktini obodonlashtirish. Loyihaning texnikaviy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari	2

Amaliy mashg‘ulotlar multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akadem guruhga alohida o‘tiladi. Mashg‘ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o‘tiladi. “Keys-stadi” texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o‘qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko‘rgazmali materiallar va axborotlar multimediya qurilmalari yordamida o‘tkaziladi.

Mustaqil ta’lim

№	Mustaqil ta’lim mavzulari nomi	Dars soatlari hajmi
1	Qishloqdagi aholi punktlari Bosh loyihalarini tuzish zaruriyati va uning asosiy vazifalari.	8
2	Uy-joy, jamoa va ishlab chiqarish binolarining sigimini, sonlarini aniqlash, namunaviy loyihalarini tanlash va binolar, inshootlar ruyxatini tuzish	8

3	Aholi punktidagi funksional hududlarni joylashtirish.	8
4	Loyihaning texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarini hisoblash. Loyihaning arxitektura yechimlari.	8
5	Aholi punktlari yerlari kadastrini yuritish zaruriyati va ahamiyati.	8
6	Aholi punktlari yerlari kadastrini hisob-kitob qilish va baholash uchun zarur omillar.	6

Izoh: “Konspekt”- mavzuga oid boshqa adabiyotlardan konspekt qilish; “Sayt” – rasmiy saytlar, ta’lim saytlari ma’lumotlaridan foydalanish; “Taqdimot” – mavzuga oid ma’lumotlarni umumlashtirgan holda talaba yoki talabalar kichik guruhi tomonidan tayyorlangan ijodiy ishlanmalar; “OAV” – Ommaviy axborot vositalari, ilmiy nashrlar, rasmiy nashrlardan foydalangan holda mavzuga oid ma’lumotlarni umumlashtirish.

Kurs ishini tashqil etish bo'yicha ko'rsatmalar.

Ushbu fan bshyicha kurs ishi rejalashtirilmagan.

Fan bo'yicha talabalar bilimni nazorat qilish.

Talabalarining fan bo'yicha o'zlashtirishini aniqlash uchun quyidagi baholash turlari o'tkaziladi:

Oraliq baholash (OB) - semestr davomida talabaning fan o'quv dasturini tegishli tugallangan bo'lim(lar)ini o'zlashtirishini baholash usuli. OB soni (bir semestrda 2 tadan oshmasligi lozim) va shakli (suhbat, yozma ish, og'zaki so'rov, test o'tkazish, kollokvium, hisob-grafika ishi, nazorat ishi, ijodiy topshiriq va hokazo) fan xususiyati va unga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

Yakuniy baxolash (YAB) - semestr yakunida talabaning muayyan fan buyicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishini baholash usuli. U asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan yozma ish, og'zaki so'rov, test, ijodiy ish va boshqa shakllarda o'tkaziladi.

Talabaning fan buyicha o'zlashtirishini baholashda quyidagi namunaviy mezonlar tavsiya etiladi:

5 (a'lo) baho:

xulosa va qaror qabul qilish;

ijodiy fikr lay olish; mustaqil mushohada yurita olish;

olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

mohiyatini tushunish;

bilish, aytib berish;

tasavvurga ega bo'lish.

4 (yaxshi) baho:

mustaqil mushohada yurita olish;

olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish;

tasavvurga ega bo'lish.

3 (qoniqarli) baho:

mohiyatini tushunish; bilish, aytib berish; tasavvurga ega bo'lish.

2 (qoniqarsiz) baho:

dasturni o'zlashtirmaganlik; fanning mohiyatini bilmaslik; aniq tasavvurga ega bo'lmaslik; mustaqil fikrlay olmaslik.

Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar va o'quv qo'llanmalar

1. Aliqulov G'.N., Jo'raqulov O.D., Niyazov V.R. "Yer uchastkasi va binoshootlarga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yixatidan o'tkazish" O'quv qo'llanma. Qarshi, 2016. -187 b

2. Ismoilov T., Babajanov A. Shaxar va qishloqlardagi aholi punktlari loyihalarini tuzish va qurish asoslari. Toshkent «Yangi asr avlodi», 2002.

3. Artemenko V.V., Loyko P.F., Ogarkov A.P., Sevostyanov A.V. Kadastr zemel naseleennix punktov. Uchebnoye posobiye. M.: Kolos, 1997.

Qo'shimcha adabiyotlar va o'quv qo'llanmalar

1. Konchukov N.P. Planirovka s/n mest – M., Visshaya shkola, 1998

2. Kirsanov V.A. Razmesheniye i planirovka proizvodstvennix sentrov s/x predpriyatiy i obyedeneniy Xarkov, 1983

3. Bobojonov, K.R. Raxmanov Yer kadastr .O'quv kullanma, T.,TIMI 2008,

4. Internetdan olingan ma'lumotlar. www.colibri.ru, bolshe.ru, www.kadastr.ru

